

کتاب [نا] شناسی ادبیات داستانی ایران!

کتابشناسی ادبیات داستانی ایران از آغاز تا سال ۱۳۷۰ ش. تألیف و تدوین یعقوب آژند.

[بی جا] آرمین، ۱۳۷۳. ۱۱۲ ص. ۲۹۰۰ ریال

تألیف کتابشناسی در فرهنگ ما سابقه ای طولانی دارد و انتشار کتابشناسی به شکل نوین که برخی روشها و اصول آن از غربیان اقتباس شده است بیش از سه دهه است که در کشور ما رواج دارد. با آن پیشینه کهن و تجربه این چند دهه، باید کتابشناسی هایی که اکنون در کشور ما منتشر می شود از سطح مطلوبی برخوردار باشد. اما متأسفانه برخی از کتابشناسی های انتشار یافته یادآور اسطوره سی زیف و صخره است!

کتابشناسی ادبیات داستانی ایران که به تازگی منتشر شده است متأسفانه در قیاس با کتابشناسی هایی که پیش از این انتشار یافته است گامی به پیش محسوب نمی شود و حتی در تراز کارهایی هم که بیش از دو دهه از انتشارشان می گذرد نیست.

تهیه و تدوین کتابشناسی موضوعی در ایران کار دشواری است. گنجینه کتابخانه ها اغلب کمبودهای اساسی دارد، کتابشناسی ملی ایران به هنگام منتشر نمی شود و مشخصات برخی کتاب ها در آن نیست. همچنین فهرست های دیگری که به صورت جاری منتشر می شوند از دقت کافی برخوردار نیستند. در یکی از این فهرستها چنین گفت زرتشت ذیل موضوع دین آورده شده بود! اما در نوشته حاضر بحث بر سر آثار از قلم افتاده نیست بلکه اشاره ای است بر ضعف روش در این کتابشناسی.

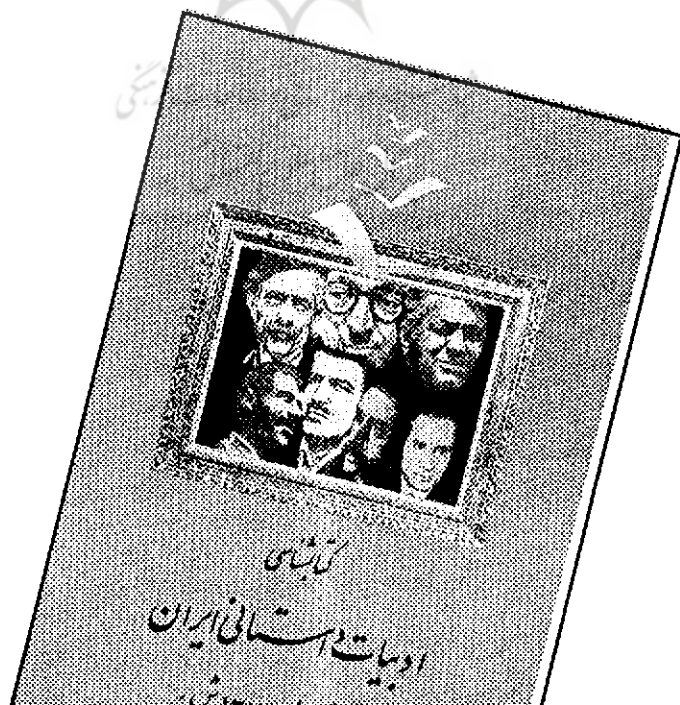
۱. در مقدمه کتابشناسی روش تنظیم و دامنه کار مشخص نشده است. معلوم نیست که آیا این کتابشناسی شامل داستان‌های کوتاه هم هست یا نه؟ و اگر هست آیا شامل داستان‌های کوتاهی که در مجله‌های ادبی منتشر شده نیز هست یا فقط شامل داستانهایی است که به صورت کتاب منتشر شده است؟ آیا پاورقی‌های داستانی مجله‌هایی چون سپید و سیاه، اطلاعات هفتگی، اطلاعات بانوان و . . . مشخصاتشان در این کتابشناسی هست؟ پاسخ تمام این پرسش‌ها را مراجعه‌کننده باید با تکیه بر دانسته‌های خود کشف کند.

۲. برخی از آثاری که برای کودکان و نوجوانان نوشته شده، در این فهرست آورده شده است و معلوم نیست این کار استثناء است یا قاعده (به عنوان نمونه سختون / ناصر ایرانی ص. ۱۴۴)

۳. روش یکسانی برای ذکر نقدهایی که بر آثار نوشته شده رعایت نشده است. نقدهای مربوط به بخش یکم در پایان کتاب و نقدهای مربوط به بخش دوم ذیل هر اثر آورده شده است.

۴. کتابشناسی حاضر فاقد نمایه عنوان آثار و نویسندگان نقدهاست. اگر کسی نام اثری را بداند ولی نام نویسنده‌اش را نداند نمی‌تواند مشخصات آنرا در این کتابشناسی بیابد.

۵. وقتی نام نویسنده‌ای مستعار است و نام واقعی‌اش معلوم، باید نام مستعار او را در ردیف الفبایی‌اش آورد و از آن جا به نام اصلی او ارجاع داد.

۶. در مورد کتاب‌هایی که پیش از انقلاب منتشر شده است مشخص نشده که کدام رمان است و کدام مجموعه داستان.
۷. در مواردی داستان‌های عامیانه و کهن ایرانی نیز آورده شده که با هدف کتابشناسی متناقض است (مانند ش. ۹۴ **عروسک و سنگ صبور** و ش. ۴۶۲ ذیل نام **صبحی** و نیز ذیل شماره ۷۹۷: داستانهای ایران باستان و شاهنامه).
- از موارد فوق که بگذریم برخی اشتباهات در متن کتابشناسی به نظر رسید که در زیر ذکر می‌شود:
۱. **آسمون و ریسمون** ص. ۳۹ مقاله‌های طنزآمیز است نه داستان.
 ۲. **روزها اثر بیژن جلالی** مجموعه شعر است.
 ۳. **صندوقچه اسرار** تألیف جمالزاده کشکولی از مطالب مختلف است.
 ۴. **ژاله یا رهبر دوشیزگان یکبار** ذیل نام زهرا خانلری و یک بار نیز ذیل نام زهرا کیا آورده شده است.
 ۵. **اولین برخورد** نوشته ابراهیم خواجه نوری شرح نخستین ملاقات‌هایی است که او با برخی از رجال سیاسی ایران داشته و **مکتوب** نیز مجموعه مقاله‌های انتقادی اوست.
 ۶. **چرند و پرند دهخدا** داستان نیست.
 ۷. **داستانها و قصه‌ها** ترجمه تعدادی از نویسندگان خارجی به قلم مجتبی مینوی است.
 ۸. **نیرنگستان** صادق هدایت درباره عقاید عوام در مورد مراسم و چیزهاست.
 ۹. نام مترجم **قرنطینه** که مصطفی فرزانه است از قلم افتاده است.
 ۱۰. **خسرو نسیمی** نام مستعار سیدعلی صالحی است.
- بهبتر بود آثار نویسندگان ذیل نامشان به ترتیب سنوی ذکر می‌شد تا الفبای عنوان. حروفچینی و صفحه‌آرایی این کتابشناسی مناسب برای کتابشناسی نیست. استفاده از حروف ریزتر و صفحه‌آرایی دوستونوی حجم کتاب و در نتیجه بهای آن را کاهش می‌داد.
- و در پایان این پرسش از مؤلف باقی است که چرا در فهرست منابع این کتابشناسی ذکر کردیم که کتابشناسی داستان کوتاه (ایران و جهان) تألیف فرشته مولوی، تهران: نیلوفر ۱۳۷۱ نشده است؟ این بارزترین نوع بی‌توجهی به کارهایی است که پیش از این کتابشناسی منتشر شده است.